

Věčná otázka: Kdo může za drahé máslo?

Křivka cenového vývoje másla připomíná v poslední době jízdu na horské dráze. Zatímco před létem stála čtvrtka kolem 40 korun, nyní před ještě vzdálenými Vánoce cena za stejné množství začíná na hranici 70 korun. Nad tím se pozastávají zákazníci, protože se jedná o poměrně zásadní složku do vánočního pečeni. Současně se roztáčí debata o hledání viníka drahého másla, které se tak v nadsázce stává synonymem luxusního zboží. Prezident Agrární komory České republiky Jan Doležal jednoznačně odmítá, že by za zvyšování ceny mohli zemědělci. „Cena mléka nyní stagnuje, a navíc se dlouhodobě pohybuje pod evropským průměrem. My tedy rozhodně, co se vyšší ceny týče, máslo na hlavě nemáme,“ říká. Nejen o másle, ale i o dalších tématech, jako jsou přípravy zemědělců na příští rok a nové povinnosti, které je čekají, mluví Doležal v rozhovoru pro deník Právo.

■ Tvrdíte, že zemědělci máslo nezdražili. Kdo tedy?

Je to vlastně jednoduchá matematika. Výkupní ceny mléka, za které prodávají zemědělci, se podle oficiálních statistik pohybují od 10,90 koruny do 11,30 koruny za litr. Toto jsou krajní hodnoty za celý letošní rok. Kostka másla v obchodě stála letos nejméně 40 korun v dubnu a nejvíce zatím v září, a to 56 korun za balení o 250 gramech.

Cenu másla neovlivňuje tolik mléko, ale náklady na obaly, přepravu, skladování a přírůžky zpracovatelů a obchodních řetězců

V průběhu října pak bylo vidět na cenovkách už i 70 korun za stejné množství. To je zdražení o 75 procent. Takový nárůst nemohl v žádném případě způsobit nárůst ceny suroviny o 40 haléřů, tedy o 3,7 procenta. Cenu másla totiž neovlivňuje tolik surovina, tedy mléko, ale jiné faktory, jako jsou přírůžky zpracovatelů, náklady na obaly, náklady na přepravu, náklady na skladování, a především náklady a přírůžky velkých obchodních řetězců. Co se týče nákladů zpracovatele, patří sem samozřejmě i mléčná surovina. K výrobě másla je zapotřebí smetana, tedy mléčný tuk. Toho je v létě obvykle méně než v zimních měsících, kdy krávy spotřebují více energie na termoregulaci a lšíit se může také krmení. V zimě je mléčného tuku více, ale také je po mléčném tuku zvýšená poptávka. Zpravidla před svátky jako Velikonoce a Vánoce kvůli očekávanému pečeni cukroví. I kapr pečený na másle je lepší. Cena másla na pultech tak v tuto dobu do určité míry kopíruje poptávku, nikoliv cenu suroviny. Možná doposud neznámou sku-

tečnost může pro čtenáře být běžná praxe, kdy chovatelé dávají do mlékárny kontinuálně například celý říjen a finální cenu se dozvedí až v listopadu podle aktuálních cen na burze, nikoliv podle ceny másla v obchodech. Faktem nicméně je, že cena smetany je nyní v Evropě vyšší, a to i kvůli všeobecnému tlaku na útlum živočišné výroby v Evropě a kvůli stále rostoucím regulacím. Ty způsobují odlišnosti některých chovatelů z trhu a vyšší náklady pro ty, kteří v produkci pokračují.

Je nesmysl říkat, že mléčného tuku je v Česku letos nedostatek. Naopak je ho více než vloni

■ Takže za dražší máslo nemohou čeští chovatelé?

Je nesmysl říkat, že mléčného tuku je v Česku letos nedostatek. Stačí se opět podívat na oficiální data ministerstva zemědělství. Mlékárny nakoupily od ledna do září přes dvě miliardy litrů mléka, což je meziročně o téměř 60 milionů litrů víc. Mléčného tuku se za stejné období vyrobilo o více než tisíc tun více oproti loňsku. Kdo tvrdí, že máslo je dražší kvůli nízkému obsahu tuku v českém mléce, akorát manipuluje veřejností a štve ji proti zemědělcům. To samé platí o argumentu, že vyvážíme mléko a dovážíme drahé suroviny k výrobě másla. Chybí ale zase to B, tedy je v Česku dostatek zpracovatelských kapacit? A jakou cenu dávají mlékárny zemědělcům? Pokrývá alespoň výrobní náklady? Na to by bylo dobré nejdříve odpovědět a pak teprve hodnotit.

■ Vraťme se k zemědělství. Pomalu začínají přípravy na příští rok, jaký bude?

Dalo by se to říct jednoduše. Následující rok bude náročný, stejně jako byly ty předešlé. Vráťme se do minulosti a pokusím se to vyjádřit pomocí čísel. Český statistický úřad vydal nedávno zprávu o výsledcích agrárního sektoru za loňský rok, které oproti předchozím odhadům zhoršil. Podnikatelský důchod za loňský rok dosáhl 10,92 miliardy korun, což je v meziročním srovnání pokles 58 procent. A co to v praxi znamená? Když mají zemědělci nižší výdělek, odvedou nižší sumu peněz na daních, nebudou se věnovat náročnějším odvětvím anebo si nebudou moci dovolit zvýšit lidem mzdy. V krajním případě budou muset propouštět. Místo toho přejdou na rentabilnější podnikání, kterým užijí sebe i rodinu.

Ani letošní rok nevypadá lépe. Na obilovinách a olejninách, které byly dosud tahouny domácího agrárního sektoru, utřel zemědělci o sedm miliard korun méně než loni kvůli nižší osevní ploše, nižším výnosům i propadlým cenám. Vzhledem k tomu, že ani v ostatních oborech rostlinné a živočišné výroby nedošlo k nijak pozitivnímu vývoji, lze předpokládat, že letošní výsledek může být čistá nula. Nechci

Prezident Agrární komory ČR Jan Doležal.

Foto archiv AK ČR

být pesimista, ale to je zase tematika na úrovni základní školy. Odhadovat, co se bude dít v následujícím období, je v zemědělství vždycky nejjistě, ale jistě je, že zemědělci budou potřebovat vzpruhu, pokud mají pokračovat. Navíc se zemědělci především na severní Moravě budou vyzpamatovávat z následků nedávných povodní a záplav. Lze očekávat nižší výnosy ozimých plodin, které již byly založeny a velká voda tato pole zaplavila. Místy došlo i k totálnímu smyvu ornice a obnova těchto ploch může trvat roky.

■ Ministerstva zemědělství a financí slíbily dvě miliardy korun navíc do rozpočtu, to není dobrá zpráva?

Finanční obálka byla pro příští rok navýšena o dvě miliardy korun na základě předchozího příslibu ministra financí a ministra zemědělství z letošního jara. Část z těchto peněz, konkrétně 750 milionů korun z této sumy, půjde na posílení rozpočtu Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu, což může zkomplikovat jejich čerpání pro zemědělce, kteří již dříve vyčerpali například podporu de minimis. Naším záměrem je podpořit zemědělce především s náročnější výrobou a pomoci udržet cash flow jejich podniků, ostatně tak to bylo i příslibeno.

Kdo tvrdí, že máslo je dražší kvůli nízkému obsahu tuku v českém mléce, jen manipuluje veřejností a štve ji proti zemědělcům

I proto budeme požadovat zvýšení procenta záloh například do chovů prasat. Z tří čtvrté miliardy korun pro PGRFL bychom si dokázali představit přesun dalších 250 milionů korun do národních dotací, ve kterých je nyní 3,75 miliardy korun, i když ještě v roce 2022 to bylo téměř pět miliard korun. Krácení zde jsou především zpracovatelé a potravináři, což je ze strany vlády jednoznačně špatné rozhodnutí, protože cílem státu přece musí být zhodnocení primární produkce. K tomu země-

dělce čeká mnoho nových povinností, které budou muset plnit, a zvýší se jim produkční náklady. Nelze tedy mluvit o nějakém zlepšení situace.

Odhadovat následující období je v zemědělství nejisté. Jisté ale je, že zemědělci budou potřebovat vzpruhu, mají-li pokračovat

■ Co jsou ty nejzásadnější změny?

Od Nového roku například začne platit takzvaná sociální podmíněnost, tedy propojení pracovněprávní legislativy s dotacemi, které by mělo v praxi vést k tomu, že případné porušení zákoníku práce může být sankcionováno nejen pokutou, ale také krácením dotačních podpor. Sociální podmíněnost je součástí Strategického plánu pro provádění Společné zemědělské politiky EU a má začít platit právě příštím rokem. Implementace je na jednotlivých členských státech a na finální znění požadavků stále čekáme. Bude součástí návrhu nařízení vlády k přímým platbám, které vyjde na začátku příštího roku. Z pohledu zemědělské praxe nás zajímá konkrétní nastavení tohoto nástroje. Otázkou je například záležitost přesčasů, kterým se v zemědělství, obzvláště v době sklizně, nelze jednoduše vyhnout. Bruselský, potažmo tuzemský úředník se ale na zemědělství může dívat jako na práci v kanceláři.

Čeká nás také evropské nařízení proti odlesňování. Evropská komise jej odložila o rok, protože zatím nebyla schopna dokončit slibovaný IT systém, ale i tak bude třeba se na něj začít připravovat. Jeho záměrem je, že zemědělec bude muset dokládat elektronickým certifikátem EU u každého kusu skotu údaje o místě chovu, původu krmiv a další. Tato data od něj následně budou chtít potravináři, od nichž je zase budou požadovat obchodníci, aby novým pravidlům vyhověli. Bude to

znamenat nejenom další administrativní zátěž, ale není zde ani vzat v úvahu fakt, že v České republice plochy lesů neustále rostou. Považujeme proto za nezbytné nařízení co nejdříve přepracovat a najít jiný způsob, jak efektivně bojovat proti odlesňování v rozvojových zemích za účelem zvýšení jejich zemědělské produkce, a řešit problém tam, kde skutečně je, nikoliv nakládat na naše zemědělce, potravináře i obchodníky nové a nové byrokratické povinnosti.

■ A co protierozní opatření, nastal nějaký posun?

To je typický příklad, kdy jde Česká republika nad rámec toho, co po nás vyžaduje Evropská unie. Širokým rozkročením v ochraně proti erozi na 65 procent ploch orné půdy jsme unikátem. Průměr Unie je mezi 15 až 20 procenty. Opět se zde ukazuje upřednostnění politického marketingu před potřebami prvovýroby tak, abychom dokázali skloubit udržitelnou produkci a péči o půdu. Nehledě na to, že chybí dopadová studie, nejsou propočteny dopady na prvovýrobu, ale ani náklady na kontrolu, chybí legislativa i poradci, systém prostě není na tak razantní změnu vůbec připraven.

Protierozní opatření je typický příklad, kdy jde Česko nad rámec toho, co po nás vyžaduje EU

Navíc přichází v době, kdy, jak jsem již zmínil, není kde brát a zemědělci stojí na hraně ekonomické stability. I proto společně s dalšími organizacemi zasíláme dopis na politiky současné „čtyřkoalice“ se žádostí o přehodnocení celého opatření, které má platit již od 1. července 2025. Jako nejelegantnější řešení se stále jeví vyžadovat tzv. půdoochranné technologie pouze na plochách silně erozně ohrožených, kde je výskyt skutečné erozní události nejpravděpodobnější. Na plochách mírně erozně ohrožených, s vyšším i nižším rizikem, by pak půdoochranné technologie měly být pouze doporučeny. Opakovaný výskyt skutečné eroze na těchto plochách, kde nebyla za-

znamenána vyšší moc jako přívalové deště a nebyla by zde využita půdoochranná technologie, by pak mohl být důvodem k přeřazení daného půdního bloku mezi plochy silně erozně ohrožené. Na těchto plochách pak není možné širokořádkové plodiny jako cukrová řepa nebo brambory pěstovat. To by samo o sobě fungovalo jako dostatečná motivace se erozním událostem vyhýbat, což se v praxi ostatně i děje.

Počasí je sice nevyzpytatelné, ale ještě horší je to se zemědělskou politikou na národní a evropské úrovni

■ Redistributivní platba, která zvýhodňuje malé zemědělce, vám už nevdává?

Diskusi o nastavení redistributivní platby považuje Agrární komora ČR nadále za nutnou a nezbytnou. Česká republika již od loňska uplatňuje redistributivní platbu na extrémní 23procentní výši podílu obálky přímých plateb, přičemž evropský průměr se pohybuje na úrovni 10 až 12 procent. Proti těmto parametrům redistributivní platby, které nemají v Evropě obdobu, ostatně protestovaly v ulicích Prahy i na silnicích po celé republice tisíce zemědělců. Výsledkem kombinace nízkých výkupních cen, které zdaleka neodpovídají výši nákladů, a nižších dotačních podpor, je nákup zemědělských podniků nezemědělským kapitálem, před čímž Agrární komora ČR opakovaně varovala. Už nyní se ukazují negativní dopady na družstva sdružující drobné podílníky. Každý z nich, pokud by hospodařil samostatně, by měl nárok na téměř dvojnásobný objem přímých plateb. Drobní vlastníci tak jsou bez jakékoliv analýzy a odborné argumentace politickým rozhodnutím diskriminováni a vláda je nesmyslně trestá nižší výplatou podpor.

Je načase, aby ministr zemědělství a ministr financí dostali svým opakovaným slibům, že ve svých rozhodnutích nepůjdou nad bruselská pravidla. Začít by mohli zrovna u nastavení redistributivní platby nebo zmíněného zpřísnění protierozních opatření. Stále nedokážu pochopit, že vláda agrární sektor neustále znevýhodňuje a trestá. V zemědělství rozhodně nepodniká jen jedna firma bývalého předsedy vlády, ale tisíce subjektů, které přispívají k tomu, abychom každý den mohli konzumovat dostatek zdravých a bezpečných potravin. Ale podle interní analýzy ministerstva v nejširším měřítku, tedy se započtením zpracování, dodavatelských a odběratelských odvětví, je zemědělství základem až 11 procent podílu na hrubém domácím produktu. To už za pozornost skutečně odpovědné vlády stojí, co říkáte?

Stranu připravil
Václav Tuček

Partnerem stránky je

AGRÁRNÍ KOMORA
České republiky